

Кролевецький Кирило Ігорович,
здобувач НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
Національної академії правових наук України

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Сьогодні перед Українською державою постав серйозний вибір: перейти на якісно новий рівень економічного розвитку та зростання шляхом запровадження інноваційних засобів регулювання національної економічної системи або ж повністю втратити

свою економічну самостійність та незалежність. Очевидним та бажаним є перший шлях переформатування економіки держави. Цей шлях є більш складним та потребує проведення глобальних реформ у всіх сферах національної економіки, зокрема, й у сфері оптової торгівлі, яка суттєво впливає на експортно-імпортну складову торгівлі.

Відродження ідеї комерційного (торгового) права обумовлено, перш за все, особливостями торгівлі, торгового обороту. У ринковій економіці з акцентом на виникненні приватного підприємництва торгівля є видом діяльності, який найбільш динамічно розвивається та забезпечує швидкий оборот капіталу. І це зумовлює активне інвестування саме цього виду діяльності.

Варто зауважити, що однією з головних проблем правового регулювання ринку оптової торгівлі в Україні є відсутність єдності у тлумаченні базових категорій, як то: «оптова торгівля», «ринок оптової торгівлі» і т.д.

Законодавцем взагалі не надано легального визначення цих понять. Так, частиною 3 статті 263 ГУ України передбачена можливість здійснення господарсько-торгівельної діяльності у формі роздрібної та оптової торгівлі [1]. У той же час будь-яких критеріїв для розмежування вказаних форм торгівлі кодекс не містить.

Спеціальні нормативні акти у сфері господарської діяльності визначають оптову торгівлю як діяльність з придбання товару для його подальшого відчуження суб'єктам господарювання, які використовують придбаний товар у виробництві, переробці, або з метою подальшого перепродажу, як оптом, так і в роздріб [2]. Визначення оптової торгівлі міститься також в ДСТУ 4303:2004 «Роздрібна та оптова торгівля. Терміни та визначення понять» [3], на який посилається Порядок провадження торговельної діяльності та правила торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів, затверджений постановою Кабінету міністрів України від 15.06.2006 № 833. Відповідно до наведеного в ДСТУ 4303:2004 визначення, оптова торгівля – вид економічної діяльності у сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів за договорами поставки партіями для подальшого їх продажу кінцевому спожив-

вачеві через роздрібну торгівлю або для виробничого споживання та надавання пов'язаних із цим послуг. Подібні визначення оптової торгівлі містяться також і в міжнародних документах, зокрема в Міжнародній стандартній галузевій класифікації всіх видів економічної діяльності, затверджених Організацією Об'єднаних Націй, яка визначає оптову торгівлю як перепродаж (продаж без видозміни) нових чи бувших у вжитку товарів роздрібним торговцям, промисловим, комерційним, установчим чи професійним користувачам або ж іншим оптовим, а також особам, що виконують обов'язки агентів чи маклерів при покупці товарів від імені таких осіб чи компаній або продажу їм товарів [4].

Аналіз вищенаведених визначень поняття «оптова торгівля» дає підстави зробити висновок, що на законодавчому рівні немає єдності у тлумаченні цієї категорії, а також відсутні суттєві ознаки оптової торгівлі, які б дозволили вирізнити її як окремий вид торговельної діяльності.

До основних ознак оптової торгівлі слід віднести суб'єктів оптової торгівлі, якими можуть бути лише суб'єкти господарювання. Так, метою оптової торгівлі є використання товару в господарській діяльності всіх учасників правовідносин. Господарська діяльність, у свою чергу, визначається в статті 3 Господарського кодексу України як діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. Господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва - підприємцями. Господарська діяльність може здійснюватись і без мети одержання прибутку (некомерційна господарська діяльність). Оскільки суб'єктами оптової торгівлі є лише суб'єкти господарювання, відповідно суб'єкти господарських відносин, які не входять до кола суб'єктів господарювання, як то: фізичні особи, які не зареєстровані як підприємці, не можуть бути учасниками правовідносин з оптовою торгівлю товарами. У той же час, суб'єкти, які здійснюють некомерційну

господарську діяльність, наприклад громадські об'єднання, що мають статус юридичної особи, можуть виступати учасниками відносин з оптової торгівлі, здійснюючи господарську діяльність для задоволення своїх статутних завдань.

Другою ознакою оптової торгівлі є її особливий об'єкт – товар. Який це товар? В Господарському кодексі України зазначене питання не знаходить відповіді, що призводить до певної невизначеності в правовідносинах. Аналіз наукових здобутків вчених дозволяє зробити висновок, що до об'єктів оптової купівлі-продажу може бути віднесені лише речі, за виключенням цінних паперів та грошових коштів. Такі речі, на нашу думку, мають бути визначені родовими ознаками. У той же час, якщо індивідуально визначенні речі згрупувати за певною родовою ознакою та реалізувати оптом, в такому випадку до них з легкістю застосовуються кількісні показники вимірювання. Отже, необхідно зробити висновок про умовність розподілення речей на індивідуальні та родові, оскільки допоки індивідуально визначені речі мають спільні риси з іншими такими речами, можна вести мову про наявність їх родової ознаки, а, як наслідок, відносити їх до речей визначених родовими ознаками.

Важливою характеристикою товару, як об'єкту правовідносин в оптовій торгівлі є його кількість. Іншим словами, підлягає з'ясуванню питання щодо мінімально необхідної кількості товару згрупованого за родовою ознакою, для того щоб відповідна господарська операція мала характер оптової. Вважаємо, що оптова торгівля товарами має місце під час одночасного продажу двох та більше товарів згрупованих за родовою ознакою.

Дослідження характерних ознак дозволяє сформулювати визначення оптової торгівлі таким чином: це вольова та усвідомлена діяльність, що провадиться виключно суб'єктами господарювання та має на меті оплатне (еквівалентне) передання прав власності на дві та більше одиниці товару, визначені родовими ознаками, від відчужувача до набувача з метою їх подальшого використання у господарській діяльності, шляхом укладення договору.

Література:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.

2. Про оптові ринки сільськогосподарської продукції [Електронний ресурс]: Закон України від 25 червня 2009 р. N 1561-VI станом на липень 2016 р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1561-17> (дата звернення: 11.07.2016); Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру [Електронний ресурс]: Закон України від 17.06.1999 N 758-XIV станом на липень 2016 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/758-14> (дата звернення: 11.07.2016); Про державне регулювання виробництва і торгівлі спиртом етиловим, коньячним і плодовим, алкогольними напоями та тютюновими виробами Про оптові ринки сільськогосподарської продукції [Електронний ресурс]: Закон України від 19.12.1995 N 481/95-ВР станом на липень 2016 р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/481/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 11.07.2016)

3. Роздрібна та оптова торгівля. Терміни та визначення понять [Електронний ресурс]: ДСТУ 4303:2004 – Режим доступу: <http://www.dt-kt.com/natsionalniy-standart-ukrayini-dstu-4303-2004-rozdribna-ta-optova-torgivlya> (дата звернення 11.07.2016).

4. Міжнародна стандартна галузева класифікація всіх видів економічної діяльності [Електронний ресурс]: ST/ESA/STAT/SER.M/4/Rev4 - Режим доступу: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NLT/002/01/IMG/NLT00201.pdf?OpenElement> (дата звернення 11.07.2016).